

LV

LV

LV

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 7.5.2008
SEC(2008) 573 galīgā redakcija

Ieteikums

PADOMES LĒMUMS,

**ar ko atceļ Lēmumu 2005/730/EK par pārmērīga budžeta deficīta pastāvēšanu
Portugālē**

(iesniegusi Komisija)

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. KONTEKSTS

Līguma 104. pants nosaka, ka dalībvalstīm jāizvairās no pārmērīga budžeta deficīta, un paredz budžeta deficīta noteikšanas un novēršanas procedūru. Pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra ir sīkāk izklāstīta Padomes Regulā (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu¹, kas ir Stabilitātes un izaugsmes pakta sastāvdaļa. Saskaņā ar Līguma 104. panta 2. punktu Komisijai jāuzrauga budžeta disciplīnas ievērošana, pamatojoties uz šādiem diviem kritērijiem: a) vai plānotais vai reālais valsts budžeta deficīts nepārsniedz atsaucē vērtību, kas ir 3 % no IKP (izņemot gadījumus, kad vai nu deficīta attiecība ir būtiski un pastāvīgi pazeminājusies un sasniegusi atsaucē vērtībai tuvu līmeni, vai arī atsaucē vērtība ir pārsniegta tikai izņēmuma kārtā un uz laiku, un šī attiecība joprojām ir tuva atsaucē vērtībai), un b) vai valsts parāds nepārsniedz atsaucē vērtību, kas ir 60 % no IKP (ja vien parāda attiecība pietiekami strauji nesamazinās un netuvinās atsaucē vērtībai).

Saskaņā ar Līgumam pievienoto Protokolu par pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru Komisija sniedz pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanai vajadzīgos datus. Piemērojot minēto protokolu, dalībvalstīm saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 3605/93 4. pantu divreiz gadā, proti, līdz 1. aprīlim un līdz 1. oktobrim, jāpaziņo valsts budžeta deficīta un parāda dati un citi saistītie rādītāji^{2,3}.

Pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru attiecībā uz Portugāli Komisija sāka 2005. gada 22. jūnijā, pieņemot ziņojumu saskaņā ar EKL 104. panta 3. punktu, pamatojoties uz to, ka Portugāles stabilitātes programmas 2005. gada jūnija atjauninājumā plānotais valsts kopbudžeta deficīts 2005. gadam bija 6,2 % no IKP un paredzamais valsts parāds bija 66,5 % no IKP, turklāt tas jau 2003. un 2004. gadā pārsniedza atsaucē vērtību — 60 % no IKP⁴. Pamatojoties uz Komisijas ieteikumu, Padome 2005. gada 20. septembrī saskaņā ar EKL 104. panta 6. punktu lēma, ka Portugālē ir pārmērīgs budžeta deficīts⁵. Līdztekus, arī pamatojoties uz Komisijas ieteikumu, Padome saskaņā ar EKL 104. panta 7. punktu Portugālei ieteica novērst pārmērīgo valsts budžeta deficītu vēlākais līdz 2008. gadam⁶.

¹ OV L 209, 2.8.1997., 6. lpp. Regulā grozījumi izdarīti ar Regulu (EK) Nr. 1056/2005 (OV L 174, 7.7.2005., 5. lpp.).

² OV L 332, 31.12.1993., 7. lpp. Regulā jaunākie grozījumi izdarīti ar Regulu (EK) Nr. 2103/2005 (OV L 337, 22.12.2005., 1. lpp.).

³ Jaunākais Portugāles paziņojums atrodams šajā tīmekļa vietnē:

⁴ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=2373,58110711&_dad=portal&_schema=portal. SEC(2005) 836.

⁵ OV L 274, 20.10.2005., 91. lpp.

⁶ Visi ar pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru saistītie dokumenti attiecībā uz Portugāli atrodami šajā tīmekļa vietnē:

http://ec.europa.eu/economy_finance/sg_pact_fiscal_policy/excessive_deficit9109_en.htm.

Padome savā ieteikumā saskaņā ar EKL 104. panta 7. punktu ieteica, ka „Portugāles iestādēm ticamā un ilgtspējīgā veidā līdz 2008. gadam būtu jāsamazina vispārējās valdības deficīts tā, lai tas būtu mazāks par 3 % no IKP, īstenojot pasākumus vidējā termiņā. Konkrēti, šā mērķa sasniegšanai Portugāles iestādēm būtu jāierobežo fiskālās situācijas pasliktināšanās 2005. gadā, nodrošinot striktu paziņoto koriģējošo pasākumu īstenošanu; pilnībā jāīsteno nepieciešamie pasākumi, lai nodrošinātu noturīgu un manāmu strukturālā deficīta korekciju, sperot ļoti būtisku soli 2006. gadā, proti, samazinot to par aptuveni 1,5 % no IKP, kam katrā no abiem turpmākajiem gadiem sekotu ievērojams tālāks samazinājums par vismaz ¾ % no IKP; strauji jāīsteno reformas, lai turpmāko gadu laikā ierobežotu un samazinātu izdevumus; jāizmanto katra iespēja paātrināt budžeta deficīta samazināšanu un jābūt gatavām pieņemt papildu pasākumus, kādi var būt nepieciešami, lai līdz 2008. gadam panāktu pārmērīgā budžeta deficīta novēršanu”. Padome arī ieteica, ka „Portugāles iestādēm būtu jānodrošina, ka valsts parāda kopapjoms pietiekami samazinās un pietiekami ātri sasniedz atsaucēs vērtību, nodrošinot, ka parāda tendences atspoguļo progresu deficīta samazināšanā, izvairoties no parādu palielinošiem finanšu darījumiem un rūpīgi apsverot to, kā parādu ietekmē lielie valsts ieguldījumu projekti, tostarp projekti, ko īsteno sadarbībā ar privāto sektoru”. Padome ieteica, ka Portugāles iestādēm „būtu jāturpina uzlabot vispārējās valdības datu vākšana un apstrāde”.

Turklāt Padome mudināja Portugāles iestādes „nodrošināt, lai ar budžeta konsolidāciju vidējā termiņā tiek panākts valsts finanšu stāvoklis tuvu līdzsvaram vai ar pārpalikumu, samazinot cikliski koriģēto deficītu — atņemot ārkārtas un citus pagaidu pasākumus — vismaz par 0,5 % no IKP gadā pēc tam, kad ir novērsts pārmērīgā deficīta stāvoklis”.

1. tabula. Korekcijas, ko Padome apstiprināja 2005. gada 20. septembrī

<i>% no IKP, ja vien nav norādīts citādi</i>	2005	2006	2007	2008
Valsts kopbudžeta bilance	deficīts (lielākais) 6,2	-4,8	deficīts <4	deficīts <3
<i>strukturālās bilances izmaiņas</i>		+1,5	+0,75	+0,75
<i>p.m.: reālā IKP pieaugums (%)</i>	0,8	1,4	(vismaz)	(vismaz)
			2,2	2,6

Piezīme: strukturālā bilance = cikliski koriģēta bilance, atskaitot vienreizējus un citus pagaidu pasākumus.

Avots: saskaņā ar EKL 104. panta 7. punktu pieņemtais Padomes ieteikums, kurā citēts stabilitātes programmas 2005. gada jūnija atjauninājums.

2006. gada 22. jūnijā, t. i., kad bija beidzies Padomes ieteikumā noteiktais 6 mēnešu termiņš, kurā jāveic pasākumi, Komisija novērtēja darbības, ko Portugāles iestādes bija veikušas nolūkā novērst pārmērīgo valsts budžeta deficītu. Pamatojoties uz to, Komisija pieņēma Padomei adresētu paziņojumu, kurā secināja, ka Portugāle ir veikusi pasākumus, kas nodrošina atbilstīgu progresu, lai panāktu pārmērīgā budžeta deficīta novēršanu Padomes noteiktajā termiņā, un ka Portugāles pārmērīgā budžeta deficīta novēršanas procedūrā tobrīd nebija vajadzīgi nekādi papildpasākumi⁷. Padome savā 2006. gada 11. jūlija sanāksmē piekrita šim vērtējumam.

Saskaņā ar EKL 104. panta 12. punktu, ja Padome atzīst, ka pārmērīgais budžeta deficīts attiecīgajā dalībvalstī ir novērsts, tai, pamatojoties uz Komisijas ieteikumu, jāatceļ savs lēmums par pārmērīga budžeta deficīta pastāvēšanu.

⁷ SEC(2006) 786.

2. JAUNĀKĀS DEFICĪTA ATTĪSTĪBAS TENDENCES

Dati, ko Komisija (*Eurostat*) sniegusi, pamatojoties uz Portugāles līdz 2008. gada 1. aprīlim paziņoto informāciju, liecina, ka valsts kopbudžeta deficīts 2007. gadā bija 2,6 % no IKP⁸, savukārt 2005. gadā budžeta deficīts bija 6,1 % no IKP, bet 2006. gadā — 3,9 % no IKP (sk. 2. tabulu). Ņemot vērā pašlaik norādīto deficītu un deficīta atsaucē vērtību, varbūtība, ka vēlākas pārskatīšanas rezultātā 2007. gada valsts budžeta deficīta attiecība pārsniegs 3 % no IKP, ir zema⁹.

Valsts budžeta deficīta attīstības gaita pēdējā laikā veidojās situācijā, kad ekonomiskā izaugsme bija zema, tomēr pakāpeniski uzlabojās — reālā IKP pieaugums palielinājās no 0,9 % 2005. gadā līdz 1,3 % 2006. gadā un 1,9 % 2007. gadā. Tiek lēsts, ka tajā pašā periodā ražošanas apjoma negatīvā starpība nedaudz samazinājās.

Budžeta izpilde 2006. un 2007. gadā bija labāka, nekā bija plānots laikā, kad tika izdots ieteikums saskaņā ar EKL 104. panta 7. punktu¹⁰. Konkrēti, faktiskais deficīts abos minētajos gados bija par aptuveni 1 procentpunktu no IKP mazāks nekā sākotnēji plānots Portugāles stabilitātes programmas 2005. gada jūnija atjauninājumā¹¹. Budžeta izpildes rezultāts 2007. gadā arī ir tuvs Portugāles stabilitātes programmas 2007. gada decembra atjauninājumā prognozētajiem 3 % no IKP. Tādējādi valsts budžeta deficīts, kas zemāks par atsaucē vērtību, t. i., 3 % no IKP, tika panākts gadu pirms Padomes noteiktā termiņa. Kā mudināts Padomes ieteikumā saskaņā ar EKL 104. panta 7. punktu, tika izmantota iespēja paātrināt budžeta deficīta samazināšanu, galvenokārt pateicoties ieņēmumu iekasēšanai, kas veicās labāk nekā paredzēts.

Fiskālā deficīta samazināšanos 2006. un 2007. gadā ļāva panākt gan valsts izdevumu un IKP attiecības samazināšanās, gan ieņēmumu un IKP attiecības palielināšanās. Izdevumu attiecība 2006. gadā samazinājās par aptuveni 1¼ procentpunktiem no IKP un gandrīz ½ procentpunktiem no IKP 2007. gadā. Līdztekus valsts ieņēmumu attiecība 2006. un 2007. gadā palielinājās par aptuveni ¾ procentpunktiem no IKP. Fiskālo konsolidāciju galvenokārt nodrošināja strukturālie pasākumi, taču neliela ietekme bija arī vienreizējam pasākumam 2007. gadā, kas deva 0,1 % no IKP¹².

⁸ *Eurostat News Release* Nr. 54, 2008. gada 18. aprīlis.

⁹ Deficīta attiecība, kas publicēta pavasara paziņojumā iekļautajos sākotnējos rezultātos, parasti tiek pārskatīta (to palielinot vai samazinot). Vērtējot ES dalībvalstis kopumā, korekcijas parasti ir salīdzinoši nelielas, un to vidējais ir tuvs nullei. Portugāles gadījumā korekcijas, kuru rezultātā deficīta attiecība palielināta, ir bijušas salīdzinoši biežākas nekā korekcijas, to samazinot, un tas varētu norādīt uz to, ka sākotnējo rezultātu apkopošanā vērojama nobīde. Tomēr, lai gan nevar izslēgt iespēju, ka Portugāles valsts budžeta dati tiks pārskatīti, pēdējos gados dati ir bijuši uzticamāki nekā iepriekš.

¹⁰ Salīdzinot ar fiskālajiem mērķiem, kas norādīti Portugāles stabilitātes programmas 2005. gada jūnija atjauninājumā, uz kura pamata, kā aprakstīts 1. iedaļā, tika sākti šī pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra.

¹¹ Ņemot vērā 2005. gada beigās un 2006. gada sākumā veiktās IKP datu rindu korekcijas, IKP līmenis palielinājās, automātiski radot deficīta attiecības samazināšanos par aptuveni ¼ procentpunktiem no IKP.

¹² Tas attiecās uz ilgtermiņa koncesijas līgumu par aizsprosta ekspluatāciju un saskaņā ar ESA95 noteikumiem tika iegrāmatots kā citu kapitālizdevumu samazinājums.

Analizējot izdevumus, 2006. un 2007. gadā tika panākta kārtējo primāro izdevumu stabilizēšanās reālā izteiksmē. Konkrēti, īpaša nozīme izdevumu iegrožošanā bija valsts darbinieku algu samazināšanai, ko nodrošināja nodarbinātības samazināšana valsts sektorā un, mazākā mērā, algu ierobežošana, tās ik gadu palielinot mazāk par inflācijas procentu un iesaldējot piemaksas par stāžu. Vienlaikus nedaudz pierima kāpums tiem sociālajiem maksājumiem, kas nav natūrā un kas iepriekšējos gados piedzīvoja ļoti lielu pieaugumu. Šo rezultātu veicināja vecuma pensiju izdevumu pieauguma palēnināšanās, ņemot vērā rāmāku pensionēšanās plūsmu, un 2007. gadā — arī bezdarbnieka pabalstu izdevumu mazināšanās. Izdevumu iegrožošanu, kuras rezultātā deficīts 2006. gadā samazinājās par aptuveni ½ % no IKP, papildus veicināja arī valsts investīciju samazinājums. Kopumā šie skaitļi atbilst Padomes ieteikumam īstenot izdevumu iegrožošanas pasākumus, no kuriem kā piemēru var minēt vecuma pensiju shēmu reformu.

Analizējot ieņēmumus, nodokļu ieņēmumu pieaugums ir bijis straujš, īpaši, ja ņem vērā zemo tautsaimniecības pieaugumu (un, konkrētāk, zemo iekšzemes pieprasījumu). Pieaugumu acīmredzot radīja PVN pamatlīkmes palielināšana par 2 procentpunktiem (no 19 % uz 21 %) 2005. gada jūlijā, diskrecionāri pasākumi, palielinot atsevišķu nodokļu likmes (akcīzes nodoklis, sociālo iemaksu likme dažām darba ņēmēju kategorijām, jauna iedzīvotāju ienākuma nodokļa robežlikme personām ar lieliem ienākumiem), un zemākas atlaides dažiem tiešajiem nodokļiem. Turklāt būtiska pieaugušo nodokļu ieņēmumu daļa ir skaidrojama ar ieguvumiem, ko radījusi labāka nodokļu administrēšana un nodokļu saistību izpilde, kā rezultātā, šķiet, ir paplašinājusies nodokļu bāze, kas lielā mērā saglabājas arī turpmāk. Papildus tam efektīvāka nodokļu administrēšana ir devusi iespēju panākt veiksmīgākus nodokļu parādu piedziņas rādītājus. Papildu nodokļu ieņēmumus 2007. gadā deva nodokļi no ienākumiem par nekustamo īpašumu un tas, ka daži lieli nodokļu maksātāji atsāka gūt peļņu. Citi ieņēmumi (tostarp no valsts preču un pakalpojumu pārdošanas) 2006. un 2007. gadā kopumā pieauga par gandrīz ½ procentpunktiem no IKP. Zināmā mērā to noteica arī tas, ka bija konstatējama situācijas uzlabošanās salīdzinājumā ar 2005. gadu, kad attiecībā uz valsts uzņēmumu dividenžu maksājumiem valstij tika novērota neizpilde.

Iepriekš aprakstīto budžeta un ekonomisko tendenču rezultātā strukturālais deficīts (t. i., cikliski korigētais deficīts, atskaitot vienreizējus un citus pagaidu pasākumus) 2006. un 2007. gadā ievērojami samazinājās. Pirmajā no šiem gadiem tika panākts samazinājums par aptuveni 2 procentpunktiem no IKP, bet otrajā gadā — samazinājums par vēl 1 procentpunktu (sk. 2. tabulu). Šķiet, ka šie rezultāti ir ievērojami pārsnieguši Padomes ieteikumā saskaņā ar EKL 104. panta 7. punktu noteikto, proti, strukturālo bilanci 2006. gadā salīdzinājumā ar 2005. gadu samazināt par 1,5 % no IKP un par vismaz ¾ % no IKP 2007. gadā.

3. DEFICĪTA PROGNOZES 2008. GADAM UN TURPMĀK

Saskaņā ar Komisijas dienestu 2008. gada pavasara ekonomiskajām prognozēm, ņemot vērā plānoto reālā IKP pieaugumu par 1,7 %, sagaidāms, ka valsts kopbudžeta deficīts 2008. gadā samazināsies līdz 2,2 % no IKP. Šī prognoze ir tuva Portugāles stabilitātes programmas 2007. gada decembra atjauninājumā norādītajam budžeta mērķim, proti, 2,4 % no IKP (pieņemot, ka reālā IKP pieaugums būs 2,2 %), un sakrīt ar pārskatīto mērķi, proti, 2,2 % no IKP, kas tika paziņots 26. martā pēc 2007. gada budžeta izpildes rezultātu publicēšanas.

Plānotajā fiskālās bilances uzlabošanā 2008. gadā galvenā loma būs ieņēmumiem. Plānots, ka 2008. gadā kopējie nodokļu ieņēmumi turpinās palielināties straujāk nekā nominālais IKP, tomēr šī starpība noteikti būs mazāka nekā 2007. gadā. Sagaidāms, ka pēc pēdējos gados piedzīvotajiem augstajiem rādītājiem nodokļu elastības sāks tuvināties to kādreizējam vidējam, kas atspoguļo arī pieņēmumu, ka uzlabotas nodokļu administrēšanas un nodokļu saistību izpildes radītie robežieņēmumi, iespējams, sāk sarukt. Nodokļu ieņēmumus 2008. gadā veicinās PVN tīro ieņēmumu normalizēšanās pēc 2006. un 2007. gadā īstenotās maksimālā atmaksāšanas perioda samazināšanas. Tomēr PVN pamatlikmes samazināšana par 1 procentpunktu (no 21 % uz 20 %) no 2008. gada 1. jūlija mazinās nodokļu ieņēmumus. Papildus tam plānots, ka nedaudz palielināsies citu valsts ieņēmumu attiecība pret IKP, jo, īstenojot jauno valsts stratēģisko ietvardokumentu, palielināsies ES finansējuma pieplūdums¹³. Tiek prognozēts, ka izdevumu attiecība pret IKP saglabāsies stabila. Konkrēti, sagaidāms, ka personāla izdevumi attiecībā pret IKP kritīsies par aptuveni 0,4 procentpunktiem, ņemot vērā algu iegrožošanu un nodarbinātības mazināšanos centrālajā valdībā. Procentu izdevumi samazināsies, no 2008. gada sākuma diskrecionāri samazinot valsts emitēto noguldījumu sertifikātu procentu struktūru. Valstij noslēdzot koncesiju līgumus attiecībā uz hidroelektrostaciju aizsprostiem, tiks panākts vienreizējs deficīta samazinājums par gandrīz 0,2 % no IKP¹⁴.

Pieņemot, ka politika netiks mainīta, Komisijas dienestu 2008. gada pavasara ekonomiskajās prognozēs paredzēts, ka valsts budžeta deficīts 2009. gadā būs 2,6 % no IKP, ja reālais IKP pieaugs par 1,6 %. Portugāles stabilitātes programmas 2007. gada decembra atjauninājumā 2009. gada budžeta mērķis bija 1,5 % no IKP, pieņemot, ka reālā IKP pieaugums būs 2,8 %. Saskaņā ar Komisijas dienestu 2008. gada pavasara ekonomiskajām prognozēm fiskālās bilances attīstību galvenokārt noteiks nodokļu sloga samazināšanās, turpinot atspoguļot 2008. gada jūlijā īstenojamās PVN pamatlikmes samazināšanas ietekmi. Turklāt paredzams, ka tādas no nodokļu ieņēmumu viedokļa svarīgas makroekonomiskās bāzes kā mājsaimniecību patēriņš un darbinieku atalgojums sekos IKP tendencēm, bet nodokļu ieņēmumi pretēji pēdējos gados pieredzētajam attīstīsies līdzīgi kā attiecīgās nodokļu bāzes. Tādējādi tiek pieņemts, ka 2. iedaļā minētā nodokļu bāzu paplašināšanās pārsvarā ir bijusi ar pastāvīgu ietekmi. Tomēr, ja vēlāk izrādītos, ka daļa no šiem ieguvumiem ir bijuši drīzāk pagaidu rakstura vai nenoturīgi, vai ja tos vājinātu ekonomikas pieauguma palēnināšanās, budžeta kopaina būtu drūmāka. Tā kā 2008. gadā īstenotais vienreizējais pasākums vairs neturpināsies, nominālais deficīts palielināsies vēl vairāk. Tā kā pašlaik nenoteiktība attiecībā uz finanšu un ekonomikas attīstības tendencēm ir izteiktāka nekā parasti, tā rada vairākus riskus valsts finansēm.

¹³ Līdztekus šīs plūsmas nozīmēs arī papildu izdevumus, tādējādi ievērojami mīkstinot šo ieņēmumu ietekmi uz kopējo budžeta bilanci.

¹⁴ Saskaņā ar ESA95 noteikumiem tas tiks iegrāmatots kā citu kapitāla izdevumu samazinājums, taču daļa darījuma peļņas tiks izmantota, lai elektroenerģijas ražotājiem samaksātu kompensāciju par to, ka ražošanas izmaksas patērīna cenās tiek atspoguļotas pakāpeniski.

Saskaņā ar Komisijas dienestu 2008. gada pavasara ekonomiskajām prognozēm sagaidāms, ka strukturālā bilance 2008. gadā uzlabosies par ¼ procentpunktiem no IKP. Ja politika nemainīsies, paredzams, ka šī bilance 2009. gadā pasliktināsies par ¼ procentpunktiem no IKP. Šādā kontekstā, lai varētu nodrošināt atbilstību Padomes ieteikumiem saskaņā ar EKL 104. panta 7. punktu par to, ka vidējā termiņā būtu jāpanāk stāvoklis tuvu līdzsvaram vai ar pārpalikumu, samazinot strukturālo deficītu par vismaz par 0,5 % no IKP gadā pēc tam, kad ir novērsts pārmērīgā deficīta stāvoklis, 2008. gada budžeta izpildē ir jāspēr liels solis fiskālās konsolidācijas virzienā un ir vajadzīgs stingrs 2009. gada budžets.

Portugāles stabilitātes programmas 2007. gada decembra atjauninājumā deficīta mērķis 2010. gadam bija 0,4 % no IKP un 2011. gadam — 0,2 % no IKP. Šie plāni ir jāskata kopsakarā ar pieņēmumu, ka reālā IKP pieaugums katrā no abiem gadiem būs 3 %. Padome savā atzinumā par programmas atjauninājumu puda uzskatu, ka „programmā paredzētā budžeta pozīcija var būt nepietiekama, lai panāktu programmā paredzēto vidējā termiņa mērķa sasniegšanu līdz 2010. gadam. Lai arī plānotās konsolidācijas VTM sasniegšanai temps atbilst Stabilitātes un izaugsmes paktam, ievērojot (..) risku, korekcijas veikšanai var būt jāveic papildu pasākumi”¹⁵.

4. PARĀDA ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN PROGNOZES

Atsauces vērtību, t. i., 60 % no IKP, valsts kopējā parāda attiecība pārsniedza 2005. gadā, kad tā strauji pieauga līdz 63,6 % no IKP salīdzinājumā ar 56,9 % no IKP 2004. gadā¹⁶. Parāda attiecība 2006. gadā turpināja palielināties, sasniedzot 64,7 % no IKP, bet 2007. gadā samazinājās līdz 63,6 % no IKP. Valsts parāda attiecības palielināšanos 2006. gadā izraisīja augsts valsts budžeta primārais deficīts un mazākā mērā tas, ka valsts parāda netiešā procentu likme pārsniedza nominālā IKP pieaugumu (tā dēvētais „lavīnas efekts”). Parāda attiecība 2007. gadā samazinājās, galvenokārt pateicoties parāda samazināšanos veicinošai krājumu un plūsmu korekcijai. Mazākā mērā papildu ieguldījumu parāda attiecības kritumā deva IKP straujais pieaugums un nelielais primārais pārpalikums.

Tā kā parāda attiecība 2007. gadā samazinājās, valsts parāda attīstības gaita ir bijusi atbilstīga Padomes 2005. gada 20. septembra ieteikumam saskaņā ar EKL 104. panta 7. punktu. Turklāt finanšu operācijas 2006. un 2007. gadā kopumā veicināja negatīvu krājumu un plūsmu korekciju un tādējādi palīdzēja samazināt valsts parāda attiecību — 2006. gadā galvenais finanšu aktīvu samazinājuma avots bija lielie ieņēmumi no privatizācijas, bet 2007. gadā finanšu aktīvu turpmāku samazinājumu un līdz ar to parāda samazināšanos veicinošu krājumu un plūsmu korekciju noteica noguldījumu un naudas rādītāja samazinājums. Ja neņem vērā noguldījumu un naudas rādītājus un privatizācijas ieņēmumus, tīrie finanšu aktīvi 2006. un 2007. gadā saglabājās pozitīvi un līdz ar to palielināja parāda attiecību.

¹⁵ OV L 73, 19.3.2008., 6. lpp.

¹⁶ Šo parāda rādītāju atšķirības no tiem, kas bija lēsti laikā, kad tika sākta pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra, galvenokārt skaidrojamas ar IKP datu pārskatīšanu, kas minēta 11. parīdē.

Saskaņā ar Komisijas dienestu 2008. gada pavasara ekonomiskajām prognozēm paredzams, ka valsts parāda attiecība 2008. gadā atkal palielināsies, nedaudz pārsniedzot 64 % no IKP, un, pieņemot, ka politika nemainīsies, 2009. gadā sasniegs 64¼ % no IKP. Šīs tendences ir jāskata kopsakarā ar to, ka nominālā IKP pieaugums ir zems un ka šogad un nākamgad joprojām būs salīdzinoši liels valsts budžeta deficīts. Pamatojoties uz Portugāles stabilitātes programmas 2007. gada decembra atjauninājumā izklāstītajām prognozēm, paredzams, ka parāda attiecība 2008. gadā atspoguļos pozitīvo krājumu un plūsmu korekciju, kas atbildīs 0,4 % no IKP¹⁷. Papildu spiedienu uz krājumu un plūsmu korekciju rada pieņēmums, ka parāda atmaksā tā daļa, kas pārsniedz tā pamatsummu, tuvākajā nākotnē ievērojami palielināsies, ņemot vērā 2008. gada janvārī ieviestās izmaiņas attiecībā uz atlīdzību par noguldījumu sertifikātiem. Kopumā parāda attiecības attīstības gaita ir atbilstīga Padomes ieteikumam saskaņā ar EKL 104. panta 7. punktu, jo tā atspoguļo panākumus virzībā uz deficīta samazināšanu, un finanšu operāciju vidējā ietekme 2006.–2009. gadā nav tāda, kas palielinātu parāda attiecību.

5. CITI APSVĒRUMI

Saskaņā ar EKL 104. panta 7. punktu Padome Portugālei ieteica uzlabot valsts pārvaldes datu vākšanu un apstrādi, jo ir skaidrs, ka ticamu valsts finanšu statistikas datu apkopošanā pastāv nepilnības.

Pēdējos gados notikušas institucionālās izmaiņas un citi tehniski uzlabojumi Portugāles valsts budžeta datu apkopošanā. To vidū jāmin ciešāka sadarbība un skaidrāks pienākumu sadalījums starp Valsts statistikas biroju, Finanšu ministriju un Centrālo banku, palielinot Valsts statistikas biroja resursus, pienākumus un atbildību. Konkrēti, 2006. gada sākumā šīs trīs iestādes parakstīja vienošanos, kas paredz to sadarbību un ar ko izveido divas darba grupas ar uzdevumu analizēt valsts budžeta datus pirms katra fiskālā paziņojuma un apspriest metodikas jautājumus¹⁸. Sagaidāms, ka šīs pārmaiņas veicinās valsts sektora statistikas kvalitāti. Gada datu ticamību un vispārējo kvalitāti vajadzētu veicināt arī valsts budžeta datu apkopošanai un publicēšanai pa ceturkšņiem, jo tādējādi tiks ātrāk atklāti tie darījumi, kuriem vajadzīga īpaša uzskaites pieeja. Šķiet, ka tiek veicināta valsts pārvaldes nozaru datu laicīga paziņošana, turklāt informācija par budžeta izpildi ir padarīta detalizētāka un tiek iesniegta laicīgāk. Līdz ar to dati par pēdējiem gadiem ir kļuvuši ticamāki nekā iepriekš. Kopumā visas šīs tendences liecina par atbilstību Padomes ieteikumam.

6. SECINĀJUMI

Valsts kopbudžeta deficīts ir būtiski samazinājies — no 6,1 % no IKP 2005. gadā līdz 3,9 % no IKP 2006. gadā un 2,6 % no IKP 2007. gadā, tādējādi kļūstot zemāks par atsaucē vērtību,

¹⁷ Kā netieši norādīts programmas atjauninātajā redakcijā, to nodrošinās pozitīvā starpība starp deficītu pēc uzkrājumu metodes un deficītu pēc naudas plūsmas metodes. Krājumu un plūsmu korekcijas skaitļi tika koriģēti, lai atspoguļotu to, ka Portugāles iestādes pēdējā laikā atsevišķus kapitāla piešķirumus dažām valsts slimnīcām klasificē kā kapitāla pārvedumus, nevis kā finanšu operācijas.

¹⁸ *Acordo de Cooperação Institucional no Domínio das Estatísticas das Administrações Públicas* (Iestāžu sadarbības vienošanās valsts pārvaldes statistikas jomā); angļu valodā pieejama šeit: http://www.dgo.pt/FP/StatisticsAgreement_INE_BP_DGO.pdf. Sk. arī *Consolidated Inventory of sources and methods [for EDP statistics]*, pieejams šajā adresē: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/pls/portal/docs/PAGE/PGP_DS_GFS/PGE_DS_GFS_11/EDPI_PT_2007_REV1.PDF.

t. i., 3 % no IKP. Deficīta samazināšanai galvenokārt izmantoti pastāvīga rakstura pasākumi. Strukturālā bilance, t. i., cikliski koriģētā bilance, atskaitot vienreizējus un citus pagaidu pasākumus, uzlabojās par aptuveni 2 procentpunktiem no IKP 2006. gadā un par vēl 1 procentpunktu no IKP 2007. gadā, kas krietni pārsniedz Padomes ieteiktos fiskālos rezultātus, proti, 1,5 % no IKP 2006. gadā un vismaz $\frac{3}{4}$ % no IKP 2007. gadā. Saskaņā ar Komisijas dienestu 2008. gada pavasara prognozēm sagaidāms, ka kopējais deficīts 2008. gadā saruks līdz 2,2 % no IKP (ieskaitot vienreizējus pasākumus gandrīz 0,2 % apmērā no IKP, bez kuriem deficīts tik un tā būtu mazāks par 3 % no IKP). Pieņemot, ka politika nemainīsies, paredzams, ka 2009. gadā deficīts pieaugs līdz 2,6 % no IKP. Tas liecina par to, ka budžeta deficīta samazināšana zem robežlieluma — 3 % no IKP — ir notikusi ticamā un ilgtspējīgā veidā.

Valsts kopējais parāds samazinājās no 64,7 % no IKP 2006. gadā līdz 63,6 % no IKP 2007. gadā. Saskaņā ar Komisijas dienestu 2008. gada pavasara prognozēm sagaidāms, ka parāds atkal nedaudz palielināsies līdz aptuveni 64 % no IKP 2008. gadā un 64 $\frac{1}{4}$ % no IKP 2009. gadā, attiecībā uz pēdējo pieņemot, ka politika nemainīsies, un ņemot vērā, ka IKP pieaugums ir zems un valsts budžeta deficīts joprojām ir relatīvi liels.

No vispārējā novērtējuma ir secināms, ka pārmērīgais budžeta deficīts Portugālē ir novērsts. Līdz ar to Komisija Padomei iesaka atcelt tās lēmumu par pārmērīga budžeta deficīta pastāvēšanu Portugālē.

2. tabula. Budžeta attīstība 2005.–2009. gadā

% no IKP, ja vien nav norādīts citādi	2005	2006	2007	2008		2009	
				KOM	SP ⁽²⁾	KOM ⁽³⁾	SP ⁽²⁾
Valsts kopbudžeta bilance	-6,1	-3,9	-2,6	-2,2	-2,4 (-2,2)	-2,6	-1,5
- Kopējie ieņēmumi	41,6	42,4	43,1	43,6	42,7	43,3	42,8
- Kopējie izdevumi	47,7	46,3	45,7	45,7	45,1	45,9	44,4
<i>No tiem:</i>							
- procentu izdevumi	2,6	2,8	2,8	2,8	2,9	2,7	2,8
- kopējie ieguldījumi pamatlīdzekļos	2,9	2,3	2,4	2,4	2,2	2,4	2,3
Primārā bilance	-3,5	-1,1	0,2	0,6	0,5	0,1	1,3
Vienreizēji un pagaidu pasākumi	-0,1	0,0	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0
Strukturālā bilance⁽¹⁾	-5,2	-3,2	-2,2	-1,9	-1,6	-2,2	-1,0
Strukturālā primārā bilance ⁽¹⁾	-2,6	-0,4	0,6	0,8	1,3	0,6	1,8
Valsts kopējais parāds⁽⁴⁾	63,6	64,7	63,6	64,1	64,1	64,3	62,5
Parāda attiecības izmaiņas (a) = (b) + (c) + (d) ⁽⁵⁾	5,3	1,1	-1,1	0,5	-0,3	0,2	-1,6
<i>Komponentes:</i>							
- primārā bilance (b)	3,5	1,1	-0,1	-0,6	-0,5	-0,1	-1,3
- lavīnas efekts (c)	0,7	0,3	-0,2	0,4	-0,1	0,3	-0,4
- krājumu un plūsmu korekcija (d)	1,1	-0,2	-0,8	0,7	0,4	0,0	0,0
P.m. Reālā IKP pieaugums (%)	0,9	1,3	1,9	1,7	2,2	1,6	2,8
P.m. Ražošanas apjoma starpība	-1,7	-1,6	-1,1	-1,0	-1,8	-1,0	-1,1

⁽¹⁾ Cikliski koriģēta (primārā) bilance, atskaitot vienreizējus un citus pagaidu pasākumus.

⁽²⁾ Cikliski koriģētās, strukturālās bilances un ražošanas apjoma starpības saskaņā ar Komisijas dienestu aprēķiniem, pamatojoties uz programmā sniegto informāciju.

⁽³⁾ Pieņemot, ka politika nemainās.

⁽⁴⁾ Kopējā parāda attiecības izmaiņas var izteikt šādi:

$$\frac{D_t}{Y_t} - \frac{D_{t-1}}{Y_{t-1}} = \frac{PD_t}{Y_t} + \left(\frac{D_{t-1}}{Y_{t-1}} * \frac{i_t - y_t}{1 + y_t} \right) + \frac{SF_t}{Y_t}$$

kur ar t apzīmēts laiks, D — valsts kopējais parāds, PD — primārais deficīts, Y — nominālais IKP, SF — krājumu un plūsmu korekcija, i — parāda vidējās izmaksas un y — nominālā IKP pieaugums. Komponente iekavās raksturo lavīnas efektu.

⁽⁵⁾ Komponentu summa var nebūt vienāda ar kopējo rādītāju noapaļošanas dēļ.

Avoti: Komisijas dienestu 2008. gada pavasara prognozes (KOM) un stabilitātes programmas 2007. gada decembra atjauninājums (SP). Iekavās norādīta jaunā oficiālā prognoze, ko Portugāles iestādes paziņoja 2008. gada 26. martā.

Ieteikums

PADOMES LĒMUMS,

ar ko atceļ Lēmumu 2005/730/EK par pārmērīga budžeta deficīta pastāvēšanu Portugālē

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu un jo īpaši tā 104. panta 12. punktu,

ņemot vērā Komisijas ieteikumu,

tā kā:

- (1) Ar Padomes Lēmumu 2005/730/EK¹⁹, pamatojoties uz Komisijas ieteikumu saskaņā ar Līguma 104. panta 6. punktu, tika noteikts, ka Portugālē pastāv pārmērīgs budžeta deficīts. Padome norādīja, ka valsts kopbudžeta deficīts 2005. gadā plānots 6,2 % apmērā no IKP, kas pārsniedz Līgumā noteikto atsauces vērtību, t. i., 3 % no IKP, savukārt valsts kopējais parāds paredzams 66,5 % apmērā no IKP, pārsniedzot Līgumā noteikto atsauces vērtību, t. i., 60 % no IKP.
- (2) Saskaņā ar Līguma 104. panta 7. punktu un Padomes 1997. gada 7. jūlija Regulas (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu²⁰, 3. panta 4. punktu Padome 2005. gada 20. septembrī, pamatojoties uz Komisijas ieteikumu, pieņēma Portugālei adresētu ieteikumu novērst pārmērīgo valsts budžeta deficītu vēlākais līdz 2008. gadam. Šis ieteikums tika publiskots.
- (3) Saskaņā ar Līguma 104. panta 12. punktu, ja Padome atzīst, ka pārmērīgais budžeta deficīts attiecīgajā dalībvalstī ir novērsts, tai jāatceļ savs lēmums par pārmērīga budžeta deficīta pastāvēšanu.
- (4) Saskaņā ar Līgumam pievienoto Protokolu par pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru Komisija sniedz procedūras īstenošanai vajadzīgos datus. Piemērojot minēto protokolu, dalībvalstīm saskaņā ar 4. pantu Padomes 1993. gada 22. novembra Regulā (EK) Nr. 3605/93 par to, kā piemērot Eiropas Kopienas dibināšanas līgumam pievienoto Protokolu par pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru²¹, divreiz gadā, proti, līdz 1. aprīlim un līdz 1. oktobrim, jāpaziņo valsts budžeta deficīta un parāda dati un citi saistītie rādītāji.

¹⁹ OV L 274, 20.10.2005., 91. lpp.

²⁰ OV L 209, 2.8.1997., 6. lpp. Regulā grozījumi izdarīti ar Regulu (EK) Nr. 1056/2005 (OV L 174, 7.7.2005., 5. lpp.).

²¹ OV L 332, 31.12.1993., 7. lpp. Regulā jaunākie grozījumi izdarīti ar Regulu (EK) Nr. 2103/2005 (OV L 337, 22.12.2005., 1. lpp.).

- (5) Pamatojoties uz Komisijas (*Eurostat*) saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 3605/93 8.g panta 1. punktu sniegtajiem datiem pēc Portugāles līdz 2008. gada 1. aprīlim paziņotās informācijas un uz Komisijas dienestu 2008. gada pavasara prognozēm, var izdarīt šādus secinājumus:
- valsts kopbudžeta deficīts ir samazinājies no 6,1 % no IKP 2005. gadā līdz 3,9 % no IKP 2006. gadā un 2,6 % no IKP 2007. gadā, tādējādi kļūstot zemāks par deficīta atsauces vērtību — 3 % no IKP. Tas ir tuvu mērķim par 3 % no IKP, kas bija noteikts Portugāles stabilitātes programmas 2007. gada decembra atjauninājumā,
 - valsts budžeta bilances uzlabošanas veicināja gan valsts izdevumu un IKP attiecības samazināšanās, gan ieņēmumu un IKP attiecības palielināšanās. Izdevumu attiecība 2006. gadā samazinājās par 1¼ procentpunktiem no IKP un gandrīz ½ procentpunktiem no IKP 2007. gadā. Līdztekus valsts ieņēmumu attiecība 2006. un 2007. gadā palielinājās par aptuveni ¾ procentpunktiem no IKP. Fiskālo konsolidāciju galvenokārt nodrošināja strukturālie pasākumi, taču neliela ietekme bija arī vienreizējam pasākumam 2007. gadā, kas deva 0,1 % no IKP. Strukturālā bilance (t. i., cikliski koriģētā bilance, atskaitot vienreizējus un citus pagaidu pasākumus) uzlabojās par 2 procentpunktiem no IKP 2006. gadā un par 1 procentpunktu no IKP 2007. gadā, kas atbilst Padomes ieteikumam saskaņā ar EKL 104. panta 7. punktu samazināt strukturālo bilanci par 1,5 % no IKP 2006. gadā un par vismaz ¾ % no IKP 2007. gadā,
 - attiecībā uz 2008. gadu Komisijas dienestu 2008. gada pavasara prognozēs paredzēts, ka deficīts tiks vēl vairāk samazināts, sasniedzot 2,2 % no IKP, ko galvenokārt nodrošinās zināmi papildu ieņēmumi, budžeta izpildes gaitā 0,2 % no IKP gūstot no vienreizēja deficītu samazinoša pasākuma. Tas kopumā atbilst oficiālajiem budžeta deficīta mērķiem — 2,4 % no IKP, kā noteikts Portugāles stabilitātes programmas 2007. gada decembra atjauninājumā, un pārskatītajam mērķim 2,2 % apmērā no IKP, ko Portugāles iestādes paziņoja 2008. gada marta beigās. Attiecībā uz 2009. gadu pavasara prognozēs paredzēts, ka valsts budžeta deficīts būs 2,6 % no IKP, ja politika nemainīsies. Tas liecina par to, ka budžeta deficīta samazināšana zem robežlieluma — 3 % no IKP — ir notikusi ticamā un ilgtspējīgā veidā. Paredzams, ka strukturālā bilance 2008. gadā uzlabosies par aptuveni ¼ procentpunktiem no IKP un, ja politika nemainīsies, sagaidāms, ka 2009. gadā tā pasliktināsies par ¼ procentpunktiem no IKP. Tas jāskata kopsakarā ar nepieciešamību virzīties uz budžeta stāvokļa vidējā termiņa mērķi, kas attiecībā uz Portugāli ir strukturālais deficīts 0,5 % apmērā no IKP,
 - valsts parāds ir samazinājies no 64,7 % no IKP 2006. gadā līdz 63,6 % no IKP 2007. gadā. Ņemot vērā Komisijas dienestu 2008. gada pavasara ekonomiskajās prognozēs paredzēto zemo IKP pieaugumu un joprojām salīdzinoši lielo valsts budžeta deficītu, sagaidāms, ka 2009. gadā valsts parāds būs aptuveni 64,¼ % no IKP.
- (6) Padome uzskata, ka pārmērīgais budžeta deficīts Portugālē ir novērsts un ka līdz ar to Lēmums 2005/730/EK ir jāatceļ,

IR PIENĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

No vispārējā novērtējuma secināms, ka pārmērīgais budžeta deficīts Portugālē ir novērsts.

2. pants

Ar šo tiek atcelts Lēmums 2005/730/EK.

3. pants

Šis lēmums ir adresēts Portugāles Republikai.

Briselē,

*Padomes vārdā —
priekšsēdētājs*